

”Hur ska vi klara de nya epidemierna?”

Risken för världsomfattande infektionsutbrott är mycket stor. Utan bättre nationell och internationell samordning kan läget snabbt bli mycket allvarligt och svårt att kontrollera, skriver ett flertal debattörer.

8 okt, 2017

Utbrott av ebola, zika och den pandemiska influensan 2009 har lett till viktiga diskussioner om hur vi kan ligga steget före och utveckla säkra vacciner och läkemedel, skriver artikelförfattarna. Bilden visar myggbekämpning i Kuala Lumpur, Malaysia, hösten 2016 med anledning av zikaviruset. Foto: Joshua Paul/AP

DEBATT | INFEKTIONER

För hundra år sedan skördade spanska sjukan 50 miljoner liv varav 37 000 i Sverige. Sedan dess har forskare väntat på att en ny influensastam med samma dödliga utgång ska komma.

Debatt

Det här är en argumenterande text med syfte att påverka. Åsikterna som uttrycks är skribentens egna.

Det är lätt att tro att dagens välorganiserade Sverige skulle stå skyddat mot liknande epidemier. Men risken för världsomfattande infektionsutbrott, pandemier, som även drabbar

länder med väl utvecklad hälso- och sjukvård, har sannolikt aldrig varit större än i dag, med alla transporter och resor i en allt mer globaliserad värld.

Utan bättre nationell och internationell samordning kan de globala infektionshoten snabbt bli mycket allvarliga och svåra att kontrollera. Forskare och experter har en god uppfattning om vad som måste göras men det krävs en långtgående samordning mellan expertområden, civilsamhälle, myndigheter och länder. Så varför fortsätter vi att ignorera ett av de största hoten mot mänskligheten?

Vi vill skapa en ärlig och rak dialog om hur vi kan identifiera och bemöta infektionsrelaterade hot och om vad som bör göras för att bemöta dem, på lång sikt och vid utbrott. Därför har vi bjudit in beslutsfattare och experter från hela världen till Uppsala Health Summit den 10–11 oktober för att påbörja och intensifiera detta arbete.

I vår allt mer uppvärmda och tätbefolkade värld får smittämnen hela tiden nya möjligheter att förändra sig och hitta nya vägar och hemvister. Varianter av influensaviruset kan ge svår sjukdom bland djur och under vissa förhållanden utveckla förmågan att spridas direkt mellan människor. Denguefeber sprids med mygg och den ökar snabbt sin globala utbredning genom våra resvanor och ett allt varmare klimat. I spåren av höstens stora orkaner Harvey, Irma and Maria samt de allvarliga översvämningarna i Sydostasien, sprids nu en mängd livshotande infektionssjukdomar. Tuberkulos skördar minst 1,5 miljoner människoliv varje år och kan smitta mellan djur och människor. Effektiv bekämpning måste därför omfatta båda.

Genom överanvändning av antibiotika och andra läkemedel mot infektionssjukdomar håller vi också på att förlora våra viktigaste vapen och vi ställs inför utmaningar vi ännu knappast kan föreställa oss.

I spåren av höstens stora orkaner sprids en mängd livshotande infektionssjukdomar.

Det är utmärkt att världens ledare uppmärksammat hoten från antimikrobiell resistens och utvecklat gemensamma planer för att utveckla bättre diagnostik, minska onödig användning av antibiotika och ta fram nya.

Men det räcker inte: Vi behöver enas om en gemensam strategi för långsiktig och robust motståndskraft mot de hot vi kommer att utsättas för i vår förändrade miljö. Vi måste lära oss att leva med mikroorganismer som kan göra oss sjuka.

Strategin måste utgå från att människors, djurs och miljöns hälsa är intimt sammankopplade och dra nytta av kunskaper från olika discipliner: samhällsvetenskap, medicin, naturvetenskap och humaniora. Detta synsätt brukar kallas One Health.

Ett One Health-synsätt kan hjälpa oss att fastlägga ansvar och prioriteringar för vad som måste göras vid nästa epidemi eller pandemi. Vem ska agera, hur samarbetar vi och i vilken ordning bör detta ske? Ett sådant synsätt hjälper oss även att förstå de huvudsakliga och långsiktiga drivkrafterna bakom infektionshoten och värna om den biologiska mångfald som kan utgöra ett naturligt skydd mot infektionssjukdomar: Genom ett One Health-arbete kan vi minska risken för pandemier!

Det finns stor kunskap om dessa frågor inom akademien och expertmyndigheterna. Men det finns ingen tydlig övergripande strategi för att koppla ihop och omsätta dessa

kunskapsresurser i konkreta handlingsplaner. Ingen enskild aktör, sektor eller land kan klara av att ensam möta den här utmaningen: ett globalt och sektorövergripande engagemang behövs.

Sverige har ett mycket gott anseende inom medicinsk forskning, djurhälsa och i globala hälso- och utvecklingsfrågor, men när det gäller vår beredskap finns i dag legala hinder för informationsutbyte mellan beredskapsmyndigheter. Att i ett tidigt skede utbyta information om smittor och misstänkt infekterade djur och människor för att få en gemensam lägesbild är grunden för att på ett effektivt sätt agera för att minska spridningen.

Vi behöver få bättre förutsättningar för samarbete mellan myndigheter, ta tillvara den kunskap som finns i samhället både på central och regional nivå och även ta stöd av beteende- och samhällsvetenskapen. För detta behöver vi stödja strukturer för forskning som har ett One Health-synsätt för att sådan forskning inte ramlar mellan stolarna på grund av sin transdisciplinära karaktär.

Det är också hög tid att vi i internationella samarbeten driver frågan om One Health. På EU-nivå har ett forsknings- och utvecklingsprogram riktat mot myndigheter med ansvar för livsmedelssäkerhet, folk- och djurhälsa inletts. Detta är en utmärkt början, men vi behöver också lyfta blicken utanför Europas gränser och konsekvent involvera One Health-synsättet i programinsatser i låginkomstländer där hoten är störst. Här ser vi att Sverige kan ta en internationellt ledande roll på samma sätt som vi har gjort inom en rad andra globala utmaningar.

Utbrott av ebola, zika och den pandemiska influensan 2009 har lett till viktiga diskussioner om hur vi kan ligga steget före och utveckla säkra vacciner och läkemedel. De har också medfört en nödvändig omarbetning av det internationella hälsoreglementet som styr hur länder ska hantera och rapportera utbrott. Men vi måste också kritiskt ställa frågor om vilken forskning som är relevant för de verkliga hoten. En långsiktigt hållbar strategi måste inkludera riktlinjer för hur vi säkrar en god djurhållning som involverar lantbrukare och respekterar deras ekonomiska intressen. Internationella insatser måste i högre utsträckning bygga på den lokala kunskap som finns för att hantera infektionsutbrott. Vi måste bli bättre på att ta tillvara ny teknik för bättre övervakning av infektionshot bland djur och människor.

Kort sagt: Vi behöver implementera One Health-synsättet i praktiken.

Vi hoppas att nationella och internationella aktörer tar till sig slutsatserna från mötet i Uppsala, och låter ett One Health-synsätt genomsyra de instrument våra politiker har för att världen ska gå från insikt till handling.

Marianne Elvander

professor, f d SVA

Ann Lindberg

professor, statsepizootolog, SVA

Josef Järhult

infektionsläkare, docent, Akademiska sjukhuset och Zoonosis Science Center, Uppsala universitet

Mats Målqvist

docent och forskare vid Uppsala universitet

Sofia Boqvist

docent och samverkanslektor, SLU

Stefan Bertilsson

professor, Uppsala universitet och SciLife Lab

Eren Zink

PhD, forskare Uppsala universitet

Ulf Magnusson

professor, SLU

Rebecca Chandler

MD, forskare, WHO-Uppsala Monitoring Centre

Så kontaktar du SvD Debatt:

Redaktör: Carina Stensson,
Biträdande redaktör: Björn Jorner,
Mejl: debatt@svd.se,
Telefonnummer: 08-135149,
Twitter: [@SvDDebatt](https://twitter.com/SvDDebatt),
Facebook: [SvD Debatt](https://www.facebook.com/SvDDebatt)